

Тоа се должи, пред сè на фактот што документите, вака избрани и редактирани од д-р Миле Тодоровски, во многу ќе ја олеснат работата на идните истражувачи што ќе се занимаваат со проу-

чување работата на партиските организации, вооружената борба, одредите, баталјоните, бригадите и сл. не само од Третиот ОК, туку и пошироко.

Горѓи МАЛКОВСКИ

**Стоилко ИВАНОВСКИ-ПЛАНИНСКИ: Васил АНТЕВСКИ-ДРЕН
КНИГА ДЕВЕТТА**

(Архив на Скопје. Скопје 1981, 223 + илустрации)

Во издание на Градскиот одбор на Здружението на борците од НОВ и Архивот на Скопје кои во рамките на заедничката програма за издавачка дејност покренаа една мошне благородна акција за издавање посебна едиција под наслов: „Светли ликови од револуционерното минато на Скопје“, посветена на животниот и борбениот пат на народните херои на Југославија и истакнатите револуционери од Скопје, во 1981 од печат излезе книга деветта: Васил Антевски-Дрен од Стоилко Ивановски-Планински.

Авторот својот труд од 223 страници содржински го распоредил на седум, различни по обем, насловни глави со соодветен број меѓунаслови, кои добиваат една заскружена целина со белешката на издавачот и предговорот на авторот, поместени на почетокот и регистерот и личните имиња на крајот од книгата. Авторот, во основа, користејќи се со архивска граѓа и со оригинални искажувања на поголем број соборци на Васил Антевски, ни го прикажува животниот пат на револуционерот од неговото раѓање па до загнување.

то, чиј пат бил испреплетен со постојана и непомирлива борба за национално, социјално и економско ослободување на македонскиот народ од ненародниот режим на кралството Југославија и фашистичкиот бугарски окупатор.

Во воведната Прва глава: *Детството на Васил Антевски-Дрен*. Стоилко Ивановски-Планински преку фамилијата на Васил Антевски не запознава со најкарактеристичните особини на живеење на населението од Азот-Велешко, во чии прекрасни зелени преградки се наоѓа и родното село на Васил — Оморани. Осврнувајќи се во кратки црти за фамилијата на Васил, која и покрај големиот напор и физичка работа одвај составувала крај со крај за голиот живот, авторот дава и една мала предисторија за минатото на с. Оморани, почнувајќи од неговиот постанок, проследено со борба против вековните турски зулуми во селото, па сè до доаѓањето на Бугарите за време на Првата светска војна. разработени во: *Васил — прво машко дете на семејството на Коце Антевски и Приказните на оморанци за родниот крај и селото*

Оморани. Во Втората глава: Емигрант во Франција (1914—1918), го следиме животниот пат на Васил чија судбина, по напуштање на родното огниште пред доаѓање на Бугарите и заминување во туѓи земји ја доживеал и многу други, претставува тажна слика на македонскиот народ, кој токму во овој период ја доживеал и трагичната судбина да биде територијално и етнички разделен помеѓу соседните држави. Со бегалците — пеш до Солун, На бродот „Лион“, Четири години во Вилфранш, и Враќање, се посебни подробно разработени делови од Втората глава, каде ни е прикажан животниот пат на Васил во една фамилија во Франција со сите негови згоди и незгоди па се до неговото враќање во родниот крај 1919. По враќањето тој го продолжил своето образование како ученик во велешката гимназија, од кадешто потоа, носен од желба за понатамошно школување, се запишал на Правниот факултет во Белград, што се разработени во посебни делови: Ученик во Велешката гимназија и Студент — разнесувач на млеко во Белград од Третата глава, каде што преку поделни делови: Приправник на кумановскиот и велешкиот Првостепен суд, Деловоѓа на општината Скопје, Доследно по стапките на своето класно национално определување, Се определи за адвокатскиот позив и Чекори кон повисока политичка афирмација даден е преглед на патот на Васил, сега како изграден интелектуалец, со осознаени национални чувства, кој ги манифестираше покасно како адвокат со изградени револуционерни идеи за борба против ненародниот и угнетувачкиот режим на кралство-

то Југославија. Поради ваквите негови ставови и определувања, од страна на полицијата во 1937 бил затворен и осуден на робија во Сремска Митровица каде што во контактите со истакнатите југословенски комунисти, уште повеќе се запознава со формите на борба против режимот, манифестирани со одредени акции во затворот. Покасно, по неговото враќање во Скопје 1938 и 1939 учествувал во сите акции со кои се преземале мерки за консолидирање редовите на Партијата во Македонија. Меѓутоа, повторно во текот на 1940/41 бил затворен во логорот Меѓуречје крај Ивањица, кадешто останува сè до крајот на февруари 1941, што е прикажано во Петтата глава: од Сремска Митровица до логорот Меѓуречје, за веднаш потоа во шестата глава: Политичката акција во услови на фашистичка окупација, ни даде преглед на целокупната револуционерна активност на Васил за време на фашистичката окупација, која во овој период добивала најорганизирани форми и димензии што се манифестирале на крајот со општонародното вооружено востание, за што најнепосреден пример дал и самиот Васил како борец на Првиот скопски партизански одред. Овие моменти се разработени во: Партиски акти вист кој не знае за вакуум во својата активност, членување во партиската ќелија на интелектуалците. Повикот на КПЈ за вооружено востание против окупаторите Васил Антевски го прифати безрезервно и меѓу првите се пријави за борец на Скопскиот партизански одред. Во Седмата и последна глава: Зад решетките на фашистичкиот затвор, даден е преглед на сите настани поврзани со пос-

ледните моменти од животот на Васил од 15 ноември 1941, т.е. од неговото фаќање во Велес од страна на бугарската фашистичка полиција, со посебен осврт на распитот пред фашистичкиот иследник во затворот и познатиот Мајски судски процес од 1942, за време кој Васил од обвинет се претвори во обвинител на фашистичките власти и на неговата асимилаторска и денационализаторска политика во однос на македонскиот народ, заклучно со неговото осудување на смрт со бесење и извршувањето на истата во август месец 1942 во Софија.

Излегувањето од печат на оваа монографска работа за животниот и

борбениот пат на Васил Антевски-Дрен, претставува еден солиден прилог кон библиографијата на овој истакнат револуционер. Авторот успешно се потрудил текстот да биде што попристапен за читателот, а истражувањата на преживеаните соборци на Васил за некои моменти од неговата активност, на книгата ѝ даваат нова димензија која заслужува внимание и интерес за пошироката читачка публика, дотолку повеќе што разработува лик на еден од големата плејада македонски револуционери, чиј живот бил исполнет со единствена цел: борба за конечното ослободување на Македонскиот народ од вековниот поробувачки јарем.

Ѓорѓи МАЈКОВСКИ